

Inteligența emoțională și personalitatea. Convergențe și divergențe

Cristian A. Mihai¹, Claudiu C. Gîrniceanu

Abstract

The present study discusses the convergence of Emotional Intelligence measuring forms as well as the difference among these and personality models. Emotional Intelligence was assessed from the perspective of both EQ-i mixt model (Bar-On, 1997) and ability model MSCEIT (Mayer, Salovey și Caruso, 2002). Personality was measured using NEO PI-R (Costa and McCrae, 1992) and CPI – 260 (Gough, 2006). Research was conducted on a sample of 130 participants. The results obtained are similar to other literature studies. The two IE questionnaires have a low degree of convergence, indicating different operationalizations of different constructs. Regarding the link between IE and personality, results show a strong connection with the mixt model and a poor relation with the ability model. The study based on the Romanian sample has similar results with acknowledged studies, providing an interesting perspective on the use of these tools in the Romanian space.

Keywords: validity, Emotional Intelligence, personality

Résumé

Cette étude met en discussion la convergence entre les formes d'évaluation de l'Intelligence Émotionnelle ainsi que la divergence entre celle-ci et les modèles de personnalité. L'Intelligence Émotionnelle a été évaluée de la perspective du modèle mixte EQ-i(Bar-ON,1997) de même que de la perspective du modèle habilité MSCEIT(Mayer, Salovey et Caruso,2002), et la personnalité a été évaluée avec les instruments NEO PI-R (Costa et McCrae,1992)et CPI-260(Gough,2006) sur un échantillon de 130 de participants.Les résultats obtenus sont semblables avec les résultats consacrés de la littérature de spécialité. Les deux questionnaires d'Intelligence Émotionnelle ont un degré diminué de convergence, en suggérant des formes opérationnelles différentes des constructions différentes. En ce qui concerne la relation avec la personnalité, une liaison plus forte s'est mise en évidence entre celle-ci et le modèle mixte d'évaluation de l'Intelligence Émotionnelle et une relation plus faible avec le modèle habilité. L'étude en soi contient, sur l'échantillon roumain, des résultats semblables avec ceux de la littérature de spécialité, en apportant des informations intéressantes concernant l'emploi de ces instruments dans l'espace roumain.

Mots- clef: Intelligence Émotionnelle, personnalité, validité

Rezumat

Studiul prezent abordează gradul de convergență dintre formele de evaluare a Inteligenței Emoționale precum și diferențele dintre acestea și modele de personalitate. Inteligența Emoțională a fost evaluată atât din perspectiva modelului mixt EQ-i (Bar-On, 1997), precum și din perspectiva modelului abilitate MSCEIT (Mayer, Salovey și Caruso, 2002), iar personalitatea a fost evaluată cu instrumentele NEO PI-R (Costa și McCrae, 1992) și CPI – 260 (Gough, 2006) pe un eșantion de 130 de participanți. Rezultatele obținute sunt asemănătoare cu rezultatele consacrate din literatura de specialitate. Cele două chestionare de Inteligență Emoțională au un grad scăzut de convergență, sugerând operaționalizări diferite ale unor constructe diferite. În privința relației cu personalitatea, s-a evidențiat o legătură mai puternică între aceasta și Modelul mixt de evaluare a Inteligenței Emoționale și o relație mai slabă cu Modelul abilitate. Studiul obține pe eșantionul

¹ cristian.alexandru.mihai@gmail.com

Școala Națională de Studii Politice și Administrative, București, România

românesc, rezultate asemănătoare cu cele din cadrul literaturii de specialitate, aducând informații interesante privind utilizarea acestor instrumente în acest context cultural.

Cuvinte cheie: Inteligență Emoțională, personalitate, validitate

Introducere

Termenul de Inteligență Emoțională (IE) a devenit unul din cei mai folosiți în zona cercetărilor bazate pe diferențele inter-individuale (Zeidner, Roberts și Matthews, 2008), fiind utilizat în limbajul comun de către cercetători, profesori, manageri sau consilieri. Unii cercetători consideră că evaluarea Inteligenței Emoționale ar constitui o nouă înțelegere a diferențelor inter-indivizi, un aport de informație în plus față de evaluările tradiționale (Mayer, 2000).

O idee a unei componente non-cognitive a inteligenței apare încă din 1943 (Wechsler, 1943). Ideea originală era că unii indivizi posedă abilitatea de a gestiona și a folosi mai bine, mai eficient emoțiile decât alții. Alți cercetători consideră că IE derivă din inteligența socială (de exemplu, Bar-On, 2000; Gardner, 1983). Ideea existenței unei IE a început ca o propunere tentantă (Mayer, DiPaolo și Salovey, 1990; Mayer și Salovey, 1990). Matthews, Roberts și Schneider (2002) remarca creșterea dramatică a literaturii psihologice cu privire constructul de față.

Definiția inițială a IE a fost conceptualizată ca un set de abilități interdependente (Mayer, DiPaolo și Salovey, 1997; Mayer și Salovey, 1990). Cu toate acestea, alți cercetători au descris IE ca un amestec hibrid de trăsături dispoziționale precum: fericire, stimă de sine, optimism, și de auto-management mai degrabă, decât ca abilitate de bază (Bar-On, 2004; Petrides și Furnham, 2001; Tett, Fox și Wang, 2005). „Multe caracteristici, cum ar fi stima de sine, incluse în aceste modele nu privesc în mod direct emoția sau inteligența sau intersecția lor” (Matthews și colab., 2004, p. 185). Aceste definiții diferite generează inconsistență constructului de inteligență emoțională.

Modelul abilitate. Modelul consideră IE ca un grup de abilități mentale. Sub această paradigmă, Inteligența Emoțională este definită ca "Abilitatea de a monitoriza, procesa și integra sentimentele și emoțiile proprii sau ale altora, pentru a genera raționamente și comportamente" (Mayer și Salovey, 1990, p.185). Această

definiție pornește de la premisa că emoția este considerată a fi o structură ce conține informații despre relațiile subiectului cu mediul (Lazarus, 1991). Inteligența Emoțională include capacitatea de a te angaja în procesări sofisticate de informații despre emoțiile proprii sau ale altora și de a le integra sub formă de raționamente și comportamente (Mayer, Salovey și Caruso, 2008).

Modelul propus conține 4 ramuri, divizând Inteligența Emoțională în: (a) perceperea emoțiilor – aptitudinea de a percepe propriile emoții și pe ale celorlalți, precum și emoțiile exprimate de obiecte, artă, povestiri, muzică și alți stimuli; (b) facilitarea gândirii – aptitudinea de a genera, utiliza și simți emoția, ca necesitate de a comunica trăirile sau de a le utiliza în alte procese cognitive; (c) înțelegerea emoțiilor – aptitudinea de a înțelege informațiile emoționale, de a înțelege cum se combină emoțiile și cum se dezvoltă prin schimbările relaționale și de a aprecia astfel de semnificații emoționale; (d) gestionarea emoțiilor – aptitudinea de a fi deschis la trăiri și de a le modula la propria persoană și la alții, cu scopul de a susține înțelegerea și dezvoltarea personală.

Modelul mixt. Conform acestui model, Inteligența Emoțională constă în "o serie de capacități noncognitive, competențe și abilități care influențează capacitatea de a face față cererilor și presiunilor mediului" (Bar-On, 1997, p. 6). Aceste componente înglobează în Inteligența Emoțională dimensiuni emoționale (conștiința de sine emoțională, empatia), cât și dimensiuni de altă natură, precum dimensiuni de personalitate sau aptitudini socio-emoționale (asertivitatea, testarea realității).

Modelul Inteligenței Emoționale, în teoria lui Bar-On, cuprinde cinci componente: (a) componenta intrapersonală – această componentă a Inteligenței Emoționale se referă la evaluarea Eului interior, la funcționarea intrapersonală; (b) componenta interpersonală – această componentă a Inteligenței Emoționale se referă la capacitatea și funcționarea interpersonală și socială; (c) componenta managementului stresului – evaluează modalitatea personală de a reacționa la stres; (d)

componenta adaptabilitate emoțională – această componentă a coeficientului de Inteligență Emoțională evaluează cât de eficient reușește o persoană să se adapteze la cerințele mediului pe baza aptitudinii sale de a cântări și de a aborda situațiile problematice; (e) starea generală – această componentă măsoară aptitudinea unei persoane de a se bucura de viață, precum și gradul în care viziunea de ansamblu asupra vieții este caracterizată de un sentiment general de mulțumire, de satisfacție (Bar-On, 1997).

Cercetarea Inteligenței Emoționale s-a extins în ultimul deceniu, astăzi existând o varietate de teste pentru a o evalua. Cele mai cunoscute teste sunt Mayer Salovey Caruso – Emotional Intelligence Test (MSCEIT) (Mayer, Salovey și Caruso, 2002) și Emotional Quotient Inventory (EQ-i) (Bar-On, 1997), fiecare fiind tributar unui model prezentat anterior.

Relațiile dintre modelele Inteligenței Emoționale

În acest punct, este validă chestionarea a două forme diferite ale Inteligenței Emoționale? Aceste modele diferite sugerează constructe diferite (Zeidner et al., 2008). Lucrul acesta este susținut și de valorile mici ale corelațiilor dintre forma IE - abilitate și modelul IE - mixt (Brackett, Mayer și Warner, 2004; Warwick și Nettelbeck, 2004). Valorile corelațiilor dintre scorurile generale ale MSCEIT (Mayer, Salovey și Caruso, 2002) și scorul general al EQ-i (Bar-On, 1997) este de $r = .21, p < .001$, iar între EQ-I și Ramura 1 $r = .07, p > .05$, Ramura 2 $r = .17, p < .01$, Ramura 3 $r = .11, p > .05$ și Ramura 4 $r = .28, p < .005$ (Brackett și Mayer, 2003).

Această suprapunere redusă între cele două modele, $\rho^2 = .12$ (Joseph și Newman, 2010), sugerează că ar fi vorba de două Inteligențe Emoționale. Ea poate fi explicată prin modul de măsurare. EQ-i (Bar-On, 1997) conține, în general, itemi care sunt asemănători chestionarelor de personalitate, care nu sunt la fel de puternic relaționate cu modelul celor patru ramuri (Brackett și Mayer, 2003). De asemenea, pe lângă aceste diferențe privind cele două metode de evaluare, diferențele mari ar putea să fie determinate de modul de auto-evaluare și evaluarea prin test. Studiile arată că aceste diferențe se datorează faptului că oamenii tind să își evalueze greșit propriile capacități, existând corelații mici și între metodele de auto-evaluare a inteligenței și formele de testare (Paulhus și colab., 1998).

Din cauza acestor diferențe între cele două forme de evaluare a Inteligenței Emoționale, este legitimă întrebarea dacă ceea ce măsoară aceste instrumente reprezintă într-adevăr o Inteligență Emoțională sau este vorba de două constructe psihologice distincte?

Legătura între Inteligența Emoțională și alte variabile psihologice

Atenția cercetătorilor s-a focalizat în primă fază pe analiza Inteligenței Emoționale alături de inteligența generală. Astfel, intenția cercetătorilor a fost să analizeze Inteligența Emoțională în raport cu inteligența generală. Și din această perspectivă, cele două tipuri de abordări IE - abilitate și IE - mixt generează raporturi diferite cu inteligența.

Prin studiile realizate de Mayer et al. (1990), Ciarrochi, Chan și Capputi (2000), Roberts, Zeidner și Matthews (2001) și odată cu trecerea de la MEIS la MSCEIT, și prin studiile lui Mayer et al. (2001), Kaufman și Kaufman (2001), Schulte, Ree și Carretta (2004) au fost identificate corelații mici dar semnificative cu diferite forme de măsurare ale inteligenței cognitive.

Între modelul de evaluare a IE – mixt și diferite forme de măsurare a inteligenței cognitive rezultatele obținute sugerează că nu există legături semnificative statistic între cele două constructe psihologice, neexistând aproape nici o legătură între acestea (Bar-On, 2000, Pallazza și Bar-On, 1995, Derksen și colab., 1999, Fund, 2000).

Modelul IE mixt și personalitatea

Pe parcursul dezvoltării instrumentului EQ-i (Bar-On, 1997) s-au realizat și studii în privința stabilirii validității. Acesta a fost corelat, în decursul timpului, cu diferite inventare de personalitate (de exemplu 16PF, EPQ) precum și cu chestionare din zona psihopatologicului (de exemplu BDI, MMPI, TAS-20).

De obicei, scorul general al EQ-i este corelat pozitiv cu metode diferite de măsurare a stabilității emoționale, cu valorile scăzute ale nevrotismului, calitatea relațiilor sociale, satisfacția vieții etc (Austin, Saklofske și Egan, 2005).

În privința legăturilor dintre Inteligența Emoțională și modelul Big Five, acestea au fost beneficiat și ele de o atenție deosebită în cadrul studiilor. În general s-au identificat corelații mari și semnificative cu Extraversia (E) și corelații

mari și semnificative, dar negative cu Nevrotismul (N), precum și corelații semnificative cu ceilalți factori ai personalității: Agreabilitate (A), Conștiinciozitate (C) și

Deschidere spre Experiență (O) (Dawda și Hart, 2000; Petrides și Furnham, 2001; Brackett și Mayer, 2003; Austin și colab., 2005).

Tabelul 1. Corelații între EQ-i și modelul Big Five

	N	E	O	A	C
1.EQ	-.57***	.37***	.16*	.27***	.48***
2.EQ	-.62**	.52**	-.12	.43**	.51**
RA	-.59**	.48**	-.06	.21*	.54**
ER	-.21*	.55**	-.02	.58**	.34**
AD	-.53**	.32**	-.15	.38**	.45**
SM	-.54**	.18*	-.11	.39**	.32**
GM	-.69**	.61**	-.22*	.32**	.40**
3.EQ	-.62***	.53***	-.01	.46***	.59***
RA	-.28*	-.27*	.26*	.42**	.33**
ER	-.65***	.57***	.08	.10	.36**
AD	-.17	.23	-.01	.21	.34**
SM	-.41**	.22	-.19	.51***	.24
GM	-.82***	.73***	-.07	.24	.38**

*= $p < .05$, **= $p < .01$, ***= $p < .001$

N= Nevrotism; E=Extraversie; O= Deschidere; A= Agreabilitate; C=Conștiinciozitate; RA= Interrelaționare, ER= Intrarelacionare; AD= Adaptabilitate; SM= Managementul Stresului; GM= Stare Generală; EQ= Scor Total Inteligență Emoțională

- 1.Brackett și Mayer (2003) EQ-i și NEO-PI-R (N= 202);
- 2.Dawda et al. (2000) EQ-i și NEO-FFI (N=118, Bărbați);
- 3.Austin et al. (2005) EQI-s și NEO-FFI (N=57).

În studiul meta-analitic realizat de Joseph și Newman (2010) s-au obținut rezultate asemănătoare între modelele de măsurare a IE - mixt și modelul Big Five de evaluare a personalității $\rho^{\wedge}(A) = .43$, $\rho^{\wedge}(C) = .38$, $\rho^{\wedge}(N) = .53$, $\rho^{\wedge}(E) = .46$, $\rho^{\wedge}(O) = .29$.

Studiile realizate de Petrides și Furnham (2001) constituie dovezi pentru validitatea divergentă între EQ-i și chestionarul lui Eysenck de personalitate precum și cu modelul Big Five, prin tehnici statistice de modelare a ecuațiilor structurale și analiza factorială confirmatorie.

Fiecare din factorii Big Five pot prezice în diferite proporții Inteligența Emoțională așa cum o măsoară EQ-i (Bar-On, 1997). McCrae (2000, p. 272) observă: „perspectivele pentru utilizarea eficientă a modelului mixt de Inteligență Emoțională sunt mai dubioase. (...) Este fără îndoială adevărat că ... diferențele individuale constau în mai mult decât aptitudinile verbale și spațiale, dar în loc de adoptare unui construct nediferențiat, operaționalizat prin măsuri netestate, ar putea fi mai înțelept să se concentreze pe dimensiuni bine studiate ale modelului Big Five”. În ciuda faptului că modelele IE - mixt înglobează puternic trăsături de personalitate, elemente de motivație,

optimism, stimă de sine, aceasta are suficientă validitate pentru a forma un construct de sine stătător cu putere predictivă, relaționat cu succesul în viață.

RQ: *Luând în considerare relațiile pe care modelul mixt le are cu personalitatea, apare întrebarea dacă acest model de evaluare a Inteligenței Emoționale este ceva distinct de domeniul personalității?*

Modelul IE ca abilitate și personalitatea

În articolul răspuns din numărul 3 al revistei Emotion, Roberts et al. (2001, p. 207) ridicau următoarea întrebare: „Care este relația dintre Inteligența Emoțională, personalitate și factorii aptitudinali?”. Pe baza rezultatelor obținute din perspectiva modelelor mixte (de exemplu Dawda și Hart, 2000), ar fi legitime așteptările unor legături puternice ale Inteligenței Emoționale, ca abilitate, cu trăsăturile de personalitate.

Prin rezultatele obținute de Roberts et al. (2001), ramurile Inteligenței Emoționale din testul MEIS (predecessorul MSCEIT) corelează

moderat (atât total, cât și la nivel de ramuri) cu factorii de personalitate, indiferent de modul de scorare abordat (consensual sau scorare expert).

Acest lucru este în concordanță cu viziunea lui Mayer și colab. (2000) care considera că MSCEIT ar trebui să fie legat mai mult de aptitudinile cognitive decât de dimensiuni ce țin de personalitate.

În general, MSCEIT arată corelații scăzute față de majoritatea constructelor din sfera

personalității (Brackett și Mayer, 2003). Totuși, evaluarea Inteligenței Emoționale de MSCEIT poate constitui un predictor, aducând creștere în varianța performanței în anumite domenii, precum: în zona comportamentelor deviante, prosociale, calitatea relațiilor, leadershipului, comportamentului organizațional etc. (Mayer, 2006).

Tabelul 2. Corelații cu MSCEIT și Big Five

Studiu	N	E	O	A	C
1.	-.18*	.13	.13	.24*	.16*
2.	-.08	.11	.25***	.28***	.03
3.	-.12	.03	.32*	-.22*	.23*
4.	-.28*	.18*	.27*	.27*	.22*
5.	-.03	-.03	-.07	.30**	.11
6.	.02	.03	.17**	.24***	.05
7.	-.05	-.11	.23**	.11	.02
8.	-.23**	-	-	.21**	-
9.	-.10	-.06	.29**	.20*	.15

*= $p < .05$, **= $p < .01$, ***= $p < .001$

N= Nevrotism; E=Extraversie; O= Deschidere; A= Agreabilitate; C=Conștiințiozitate;

1. Roberts et al. (2001), MEIS și NEO; N=651-676;
2. Brackett & Mayer (2003), MSCEIT și NEO-PI; N=271-272;
3. Lopes et al. (2003), MSCEIT și NEO-FFI; N=90-101;
4. Schulte et al. (2004), MSCEIT și NEO-FFI; N=102;
5. Warwick & Nettelbeck (2004), MSCEIT și NEO-FFI; N=84;
6. Brackett et al. (2004), MSCEIT și IPIP; N=302 – 332;
7. Day & Caroll (2004), MSCEIT și NEO-PI-R; N=237, preluat din Mayer et al.(2006) pentru rezultatul total;
8. Matthews et al. (2006) MSCEIT și NEO-FFI; N=200;
9. Fiori & Antonakis (2011) MSCEIT și BFI; N=149.

Singura scală care are legături puternice cu toate fațetele MSCEIT este scala Deschidere spre Experiență (O). Astfel, această scală pare să aibă legături semnificative, dar mici, cu toate fațetele MSCEIT. Acest lucru nu este surprinzător, din moment ce persoanele cu o mare Deschidere spre Experiență (O) sunt caracterizate prin curiozitate intelectuală sau sensibilitate estetică (Costa și McCrae, 1997).

O fațetă a Deschiderii spre Experiență (O) este subscala Sentimente (O3), care este în general definită prin abilitatea de conștientizare a propriilor sentimente și emoții (Costa și McCrae, 1997), intrând astfel în sfera Inteligenței Emoționale.

În studiul meta-analitic realizat de Joseph și Newman (2010), pe lângă incrementul pe care îl aduce evaluarea Inteligenței Emoționale în predicția performanței, s-au evaluat și rezultate privind validitatea formelor de măsurare a

acesteia. Astfel, între formele de evaluare a Inteligenței Emoționale (IE) ca abilitate și fațetele Big Five (N, E, O, A, C) s-au obținut următoarele rezultate: $\rho^{\wedge}(A) = .29$, $\rho^{\wedge}(C) = .13$, $\rho^{\wedge}(N) = .20$, $\rho^{\wedge}(E) = .18$, $\rho^{\wedge}(O) = .21$.

***RQ:** În acest moment este de dorit a se stabili intensitatea relației pe care modelul IE ca abilitate o are cu personalitatea.*

Interesant este faptul că, în ciuda rezultatelor psihometrice mai bune, formele de evaluare a Inteligenței Emoționale ca abilitate, sunt mai slabi predictorii generali ai performanței în muncă, în comparație cu modelele mixte (Joseph și Newman, 2010). Acest lucru se explică prin înglobarea în cadrul modelelor mixte a unui conglomerat de trăsături, care sunt relaționate cu succesul (Bar-On, 2000). Astfel,

relația se menține chiar și când există un control asupra performanței (Joseph și Newman, 2010), deoarece modelele mixte, pe lângă constructe din

zona personalității, înglobează și trăsături ce țin de zona motivațională.

Tabelul 3. Corelații subscale MSCEIT și BIG FIVE

Studiu	N	E	O	A	C
Ramura 1					
1	-.13*	.10*	.01	.17*	.08*
2	.04	.00	.10	.21**	-.06
3	-.11*	-.05	.18**	.10	.02
4	.04	.04	.15*	.21**	.05
5	-.25**	-.01	.07	.16*	.22**
Ramura 2					
1	-.13*	.09*	.07	.17*	.09*
2	-.14*	.09	.13*	.12	.21**
3	-.06	-.11*	.18**	.03	.01
4	.05	.02	.08	.16*	.05
5	-.10	-.03	.09	.40***	.13
Ramura 3					
1	-.15*	.05	.18*	.10*	.11*
2	-.12	.06	.20	.07	-.01
3	.02	-.15*	.13*	.03	-.01
4	-.01	.04	.21**	.08	.00
5	-.01	-.22***	.30***	-.10	-.03
Ramura 4					
1	-.18*	.13*	.13*	.24*	.16*
2	-.02	-.02	.19**	.19*	.04
3	-.05	-.11	.23**	.11	.02
4	.02	.03	.17**	.24***	.05
5	.09	.14	.29***	.18*	.10

*= $p < .05$, **= $p < .01$, ***= $p < .001$

N= Nevrotism; E=Extraversie; O= Deschidere; A= Agreabilitate; C=Conștiinciozitate; Ramura 1= Percepția Emoțiilor; Ramura 2 = Facilitarea Gândirii; Ramura 3 = Utilizarea Emoțiilor; Ramura 4 = Gestionarea Emoțiilor;

1. Roberts et al. (2001), MEIS și NEO; N=651-676;
2. Brackett & Mayer (2003), MSCEIT și NEO-PI; N=271-272 preluat din Mayer et al. (2006) pentru rezultate complete;
3. Day & Caroll (2006), MSCEIT și NEO-PI-R; N=237;
4. Brackett et al. (2004), MSCEIT și IPIP; N=302 -332;
5. Fiori & Antonakis (2011), MSCEIT și BFI; N=149.

Inteligența emoțională și modelul California

În privința legăturii dintre modelul California de diagnoză a personalității și Inteligența Emoțională, nu există studii remarcabile care să demonstreze o legătură între cele două constructe.

Inteligența Emoțională intră în scenă după anii '90, iar cele mai multe legături între aceasta și modele de personalitate sunt investigate cu chestionare realizate pe modelul Big Five, precum design-urile ce realizează analize pe baza modelărilor ecuațiilor structurale, luând în considerare alte chestionare care asigură puritate factorială, precum modelul propus de Eysenck și Eysenck (1968).

În ciuda acestui fapt, în literatura de specialitate există detalii despre posibile suprapuneri între modelul de Inteligență Emoțională, modelul trăsătură și diferite scale din CPI, mai ales privite din perspectiva unor grupări a trăsăturilor de personalitate, precum: (1) Dezvoltarea energiei (*engl.* Energy development), (2) Ghidarea cunoașterii (*engl.* Knowledge guidance), (3) Auto-control (*engl.* Concious self-regulation), (4) Integrare socială (*engl.* Social implementation) (Mayer, 2007).

Mayer (2006) observa o serie de suprapuneri între anumiți subfactori ai Inteligenței Emoționale și scalele CPI; spre exemplu: în aria (2) Ghidarea cunoașterii se pot identifica legături între scalele Responsabilitate

Socială (RE), Rezolvarea de probleme (PS), Testarea Realității (RT), și anumite scale din CPI precum Toleranță (To), Fluență Conceptuală (Cf), Intuiție Psihologică (Is), sau, în aria (3) Auto-control, între scala din EQ-i Controlul Impulsurilor (IC) și scala Auto-control (Sc) din chestionarul de personalitate California. În privința relației între modelul *abilitate*, evaluat de MSCEIT, și CPI, legăturile cu acesta din urmă sunt mai puțin așteptate cu toate că anumite zone precum *Ramura 1*, Percepția Emoțiilor ar putea avea corelații cu Empatie (Em) din CPI.

RQ: *Așadar, în ce măsură relația dintre IE și personalitate este consistentă, în condițiile unei alte modalități de evaluare a acesteia din urmă?*

Metodă

Participanți

Grupul de participanți este format dintr-un număr de 130 de studenți din cadrul unei universități particulare din București. Participanții au vârsta cuprinsă între 18 ani și 60 de ani ($M = 32.62$; $SD = 11.47$). În structura grupului se regăsesc 106 femei (81.5%) și 24 de bărbați (18.5%).

Procedură

Chestionarele au fost administrate într-o perioadă de două săptămâni, în luna februarie 2011, ca parte a unui proiect de cercetare. Toate cele patru chestionare, cele două forme de măsurare a Inteligenței Emoționale și cele două inventare de personalitate au fost administrate în format creion-hârtie în cadrul a două secțiuni de aplicări. Participarea la această cercetare s-a realizat pe bază de voluntariat. Cele patru chestionare au fost administrate în două secțiuni, fiind grupate astfel: un inventar de personalitate cu câte un chestionar de evaluare a Inteligenței Emoționale (NEO PI-R cu MSCEIT și CPI cu EQ-i). În cadrul ambelor secțiuni au fost aplicate un număr de 150 de chestionare însă, în urma culegerii de date valide și a analizelor statistice preliminare, au rămas un număr de 130 de cazuri eligibile pentru analiză.

Ambele sesiuni de colectare de date s-au desfășurat sub forma de administrare colectivă în grupuri de câte 50 de indivizi, fiind necesare aproximativ 90 de minute pentru fiecare pachet de aplicare per sesiune.

Instrumente

IE ca aptitudine. Testul de Inteligență Emoțională Mayer-Salovey-Caruso (Mayer-Salovey-Caruso Emotional Intelligence Test, MSCEIT; Mayer, Salovey și Caruso, 2002) este un instrument de măsurare a Inteligenței Emoționale conform modelului aptitudinal. Astfel, MSCEIT este compus dintr-un număr total de 141 de itemi, fiind foarte asemănător cu modele de teste cognitive.

Analiza fidelității prin metoda înjumătățirii testului (*engl.* Split Half) pe eșantionul curent este de .93 pentru scorul general al MSCEIT, respectiv de .90 și .88 pentru ariile experiențială și strategică și .91, .79, .80, .83 pentru cele patru ramuri ale chestionarului.

IE ca trăsătură. Inventarul Coeficientului Emoțional (Emotional Quotient Inventory, EQ-i; Bar-On, 1997) este un chestionar de Inteligență Emoțională pe modelul inventarelor de personalitate. EQ-i cuprinde 133 de itemi scurți, răspunsurile fiind colectate pe o scală Likert cu valori între unu și cinci (unde 1 = „neadevărat pentru mine” și 5 = „adevărat pentru mine”).

EQ-i este susținut de multe studii de validitate mai ales în contexte cross-culturale (Bar-On, 2004).

Pentru studiul prezent, consistența internă a scorului total EQ-i a fost calculată la .95, iar pentru factorii RA, ER, SM, AD, GM au fost obținute valorile .92, .85, .88, .86, respectiv .87. În privința rezultatelor obținute la nivel de scale, acestea se situează între .69 și .89, cu o valoare a mediane de .81.

Personalitate Big Five. Inventarul de personalitate NEO PI-R (Revised NEO Personality Inventory, NEO PI-R, Costa și McCrae, 1993) este probabil cel mai celebru, cel mai utilizat și cel mai "în vogă" chestionar de personalitate în psihologia modernă, evaluând constructele clasice ale modelului Big Five. NEO PI-R este atât de consacrat încât este considerat a fi standardul pentru ceea ce se numește modelul canonic al Big Five (Jefferson, Herbst și McCrae, 1998).

Analiza de fidelitate pe instrumentul NEO PI-R indică o consistență internă pe factorii principali ai chestionarului N, E, O, A, C cu valorile lui alpha de .91, .85, .82, .85, respectiv .92. În privința rezultatelor pe subscale acestea se situează între .75 respectiv .89 cu o valoare a mediane de .84.

Modelul California. Inventarul Psihologic California (California Personality Inventory,

CPI, Gough, 2002) a fost proiectat și experimentat de Harrison G. Gough. Este unul dintre cele mai răspândite și apreciate instrumente de investigare a personalității, tradus în numeroase limbi și care a făcut obiectul unor extinse cercetări interculturale, dovedind de asemenea și o largă penetrare culturală (Anastasi și Urbina, 1997 1976; Gough, 2002).

În acest studiu s-a folosit versiunea CPI-260, formată dintr-un număr de 260 de itemi scurți, ale căror răspunsuri sunt colectate cu o scală dihotomică. Scorurile oferite de CPI-260 sunt pentru fiecare din cele 34 de scale ale sale, inclusiv scalele de validitate ale profilului, plus cele trei scale vectoriale.

Studiul prezent a luat în calcul doar scalele uzuale ale chestionarului, scalele secundare nefiind incluse în nicio abordare statistică.

În vederea analizei fidelității instrumentului, în cadrul acestui studiu s-au obținut valori ale coeficientului KR - 20 pentru scalele CPI, cuprinse între .83 și .47 cu o valoare a mediane de .68. Cei mai mici coeficienți de fidelitate au fost obținuți pe scalele Sn și Cm, aceste valori fiind în concordanță cu valorile raportate în manualul testului.

Versiunea CPI-260 a fost lansată în România, procesul de adaptare culturală și validare desfășurându-se sub munca atentă a profesorului Horia D. Pitariu, Ph.D. în colaborare cu autorul chestionarului, Harisson G. Gough, Ph.D.

MSCEIT, NEO PI-R, și EQ-i a fost adaptat în România de echipa TESTCENTRAL cu respectarea tuturor recomandărilor privind traducerea și adaptarea testelor psihologice, editate de International Test Commission (ITC, 2008).

Analiză

Studiul prezent se bazează pe analiza de regresie a relațiilor dintre constructele măsurate, oferind indicații privind varianța comună a acestora. A fost investigată convergența dintre cele două forme de măsurare a Inteligenței Emoționale, modelul trăsătură și modelul abilitate, pe baza corelației dintre ele. Studiul în sine se rezumă la analiza corelațiilor și la analiza de regresie dintre formele de măsurare a Inteligenței Emoționale și modelele de personalitate evaluate. Au fost efectuate analize atât la nivel de factori, cât și la nivel de subfactori și scale ale instrumentelor.

Rezultate

Convergența celor două forme de măsurare ale IE

Din analiza datelor pe acest eșantion a rezultat o convergență scăzută între cele două forme de măsurare a IE, adică MSCEIT și EQ-i. Nu s-au înregistrat corelații semnificative între cele două forme de măsurare a Inteligenței Emoționale $r = .09, p > .05$, și nici între scorul general măsurat de MSCEIT și niciuna din cele cinci fațete ale EQ-i. Singurele corelații semnificative înregistrate sunt între *Ramura 4* a modelului abilitate și aproape toți factorii principali ai chestionarului EQ-i. S-au înregistrat corelații semnificative între *Ramura 4* (Gestionarea Emoțiilor) și scorul general măsurat de EQ-i $r = .24, p < .01$; între RA (Interrelaționare) și *ramura 4* (Gestionarea Emoțiilor) $r = .18, p < .05$, între AD (Adaptabilitate) și *Ramura 4* $r = .21, p < .05$; între GM (Stare Generală) și *Ramura 4* $r = .19, p < .05$; cea mai mare corelație întâlnindu-se în relația dintre managementul stresului (SM) și *Ramura 4* $r = .26, p < .01$.

Relația dintre *Ramura 4* și EQ-i este evidențiată prin modul în care autorii definesc această ramură ca fiind „...aptitudinea de a fi deschis la trăiri și de a le modula la propria persoană și la alții, cu scopul de a susține înțelegerea și dezvoltarea personală...” (Mayer, Salovey și Caruso, 2002, p. 1). EQ-i vizează comportamente de genul acesta în formularea itemilor săi.

Aceste valori ale corelațiilor, în ciuda faptului că nu sunt semnificative, sunt în concordanță cu literatura de specialitate (Brackett, Mayer și Warner, 2004; Warwick și Nettelbeck, 2004), deși unii autori au identificat corelații scăzute dar semnificative între EQ-i și MSCEIT de $r = .21, p < .001$, iar între EQ-i și *Ramura 1* $r = .07, p < .05$, *Ramura 2* $r = .17, p < .05$, *Ramura 3* $r = .11, p < .05$ și *Ramura 4* $r = .28, p < .01$ (Brackett și Mayer, 2003).

Indiferent de valorile corelațiilor înregistrate, există un consens general asupra faptului că acestea sugerează că cele două constructe din spatele instrumentelor de Inteligență Emoțională nu par a fi convergente.

Pentru a putea vorbi de constructe similare, varianța comună (R^2) a celor două ar fi trebuit să fie cel puțin cuprinsă între .50 și .70 pentru a considera că cele două concepte măsurate sunt puternic înrudite și chiar mai mare de atât, pentru a le considera similare.

Tabelul 4. Corelații între MSCEIT și EQ-i

	EQ Global	Aria 1	Aria 2	Ramura 1	Ramura 2	Ramura 3	Ramura 4
EQ	.09	.05	.10	.04	.03	-.07	.24**
RA	.01	-.01	.05	-.04	.01	-.10	.18*
ER	.04	.08	-.02	.05	.07	-.02	-.01
AD	.09	.05	.12	.05	.02	-.02	.21*
SM	.15	.09	.15	.16	.01	-.00	.26**
GM	.03	-.01	.08	-.01	-.01	-.05	.19*

Notă: N=130, *= $p < .05$, **= $p < .01$

EQ-i: RA= Interrelaționare, ER= Intrarelaționare; AD= Adaptabilitate; SM= Managementul Stresului; GM= Stare Generală; EQ= Scor Total Inteligență Emoțională;

MSCEIT: EQ Global = Scor Total MSCEIT; Aria 1= Inteligența emoțională experiențială; Aria 2= Inteligența emoțională strategică; Ramura 1= Percepția Emoțiilor; Ramura 2 = Facilitarea Gândirii; Ramura 3 = Utilizarea Emoțiilor; Ramura 4 = Gestionarea emoțiilor.

Din această cauză, cele două măsurători nu pot fi tratate ca măsurători alternative ale aceluiași concept.

Divergența dintre Inteligența Emoțională și evaluarea personalității

Relația MSCEIT cu NEO PI-R

Tabelul 5 raportează corelațiile dintre scorurile la MSCEIT și chestionarul de personalitate NEO PI-R. Nu au fost înregistrate corelații mari și nici semnificative între scorul general al IE măsurate de MSCEIT și niciunul dintre cei cinci mari factori ai personalității: cu Nevrotismul (N) s-a înregistrat o valoare a corelației $r = -.04, p > .05$; cu Extraversia (E) o corelație de $r = -.06, p > .05$; cu Deschiderea spre Experiență (O) de $r = .04, p > .05$, cu Agreabilitatea (A) de $r = -.04, p > .05$ iar cu Conștiinciozitatea (C) de $r = -.04, p > .05$.

Aceste valori sunt într-o ușoară discordanță cu alte studii realizate de alți autori, care înregistrează corelații mici, dar semnificative,

între scorul general la MSCEIT și factorul Agreabilitate (A), de exemplu valori de $r = .28, p < .001, r = .30, p < .01, r = .21, p < .01$ (Brackett și Mayer, 2003; Warwick și Nettelbeck, 2004; Matthews et al., 2006) dar și rezultate ne semnificative precum $r = .11, p > .05$ (Day și Carroll, 2006).

De asemenea, aceeași discordanță se păstrează și între scorul general la MSCEIT și factorul de personalitate Deschidere spre experiență (O) unde, diversi autori, înregistrează atât corelații ușoare dar semnificative, de exemplu, $r = .27, p < .05, r = .23, p < .01$ (Schulte et al., 2004; Day și Carroll, 2006) cât și ne semnificative ca $r = .13, p > .05, r = -.07, p > .05$ (Roberts et al., 2001; Warwick și Nettelbeck, 2004; Matthews Zeidner, Roberts și Costa, 2006).

Singurele rezultate semnificative au fost înregistrate între Extraversie (E) și Gestionarea Emoțiilor (Ramura 4) $r = .20, p < .05$ și între Percepția Emoțiilor (Ramura 1) și Conștiinciozitate $r = -.17, p < .05$.

Tabelul 5. Corelații între MSCEIT și NEO PI-R

	EQ Global	Aria 1	Aria 2	Ramura 1	Ramura 2	Ramura 3	Ramura 4
N	-.04	-.02	-.05	-.15	.10	.04	-.13
E	-.06	-.00	-.11	.02	-.02	.02	-.20*
O	.04	.00	.08	-.00	-.00	.00	.13
A	-.09	-.16	.06	-.16	-.11	.04	.05
C	-.03	-.09	.07	-.17*	-.00	-.03	.14

Notă: N=130, *= $p < .05$

MSCEIT: EQ Global= Scor Total MSCEIT; Aria 1= Inteligența emoțională experiențială;

Aria 2= Inteligența Emoțională strategică; Ramura 1= Percepția Emoțiilor;

Ramura 2 = Facilitarea Gândirii; Ramura 3 = Utilizarea Emoțiilor; Ramura 4 = Gestionarea emoțiilor;

NEO PI-R: N= Nevrotism; E=Extraversie; O= Deschidere; A= Agreabilitate; C=Conștiinciozitate

Rezultatele obținute din analiza statistică a celor două constructe, sugerează faptul că, acestea sunt distincte, neexistând o varianță comună între ele.

Relația MSCEIT cu CPI

Din această analiză reiese faptul că doar trei scale din CPI corelează semnificativ cu scorul general raportat de către MSCEIT, acestea fiind Prezența Socială (Sp) $r = .17, p < .05$, Realizare prin Independență (Ai) $r = .18, p < .05$, și Flexibilitatea (Fx) $r = .21, p < .05$. Aceste valori ale corelațiilor sugerează acoperirea unei mici părți a Inteligenței Emoționale în comportamentele specifice acestor scale.

De asemenea, există o relație interesantă

între *Ramura 1* (Percepția Emoțiilor) și scalele din a doua grupare a CPI-ului, scalele Responsabilitate (Re) și Conformism Social (So) cu valori de $r = .17, p < .05$ și respectiv $r = .18, p < .05$. Acest lucru sugerează o ușoară legătură între trăsăturile de personalitate grupate în jurul respectării normei sociale și o percepție crescută a emoțiilor.

Ramura 4 (Gestionarea Emoțiilor) prezintă cele mai multe corelații semnificative cu scalele măsurate de chestionarul de personalitate California. Astfel, scale precum Realizarea prin Independență (Ai), Prezența Socială (Sp), Stare de bine (Wb), Conformism Social (So) și Fluența Conceptuală (Cf) sugerează o varianță comună cu gestionarea emoțiilor.

Tabelul 6. Tabel corelații între MSCEIT și CPI

	EQ Global	Aria 1	Aria 2	Ramura 1	Ramura 2	Ramura 3	Ramura 4
Dominanță (Do)	-.09	-.15	.02	-.15	-.09	-.02	.05
Capacitate de status(Cs)	.06	.03	.08	-.04	.08	.08	.05
Sociabilitate (Sy)	.07	-.00	.15	-.08	.07	.14	.12
Prezența socială (Sp)	.17*	.05	.25**	.06	.03	.21*	.23**
Acceptare de sine (Sa)	.10	.04	.12	.03	.05	.07	.14
Independență (In)	.02	.06	-.03	.11	.00	-.09	.02
Empatie (Em)	.05	.07	.00	.06	.06	.10	-.09
Responsabilitate (Re)	.07	.06	.03	.17*	-.04	-.06	.12
Conformism social (So)	.14	.10	.11	.18*	.00	.02	.17*
Autocontrol (Sc)	.12	.11	.06	.11	.07	-.04	.15
Impresie bună (Gi)	.05	.00	.08	.06	-.04	-.00	.14
Comunalitate (Cm)	.01	.04	-.03	.00	.06	-.05	-.00
Stare de bine (Wb)	.01	-.04	.08	.01	-.07	-.06	.20*
Toleranță (To)	-.02	-.01	-.00	-.03	-.00	-.04	.03
Realizare prin conformism (Ac)	.07	.04	.08	.06	.01	-.00	.14
Realizare prin independență (Ai)	.18*	.07	.23**	.01	.10	.12	.27**
Fluență conceptuală (Cf)	.02	-.05	.11	-.06	-.03	.00	.19*
Intuiție (Is)	.00	-.06	.09	-.07	-.04	.03	.13
Flexibilitate (Fx)	.21*	.17	.15	.16	.12	.14	.12
Sensibilitate (Sn)	-.05	-.00	-.10	-.11	.08	-.16	-.03

Analiza de regresie susține faptul că aproximativ 14% din varianța scorurilor la gestionarea emoțiilor poate fi prezisă de către cele cinci scale ale CPI ($R^2 = .138, F(5,124) = 3.96, p < .01$), cele mai puternice corelații fiind obținute între scala Prezență socială (Sp) și scala

Realizare prin Independență (Ai) ($\beta = .17, t(124) = 1.69, p < .05$, respectiv $\beta = .23, t(124) = 2.31, p < .05$).

Aceste rezultate sugerează o suprapunere între cele două constructe comparabilă cu a oricăror alte două concepte psihologice diferite,

Tabelul 7. Modelul de regresie multiplă al CPI și Ramura 4 MSCEIT (metoda enter)

	Beta	Eroarea Standard	β
(Constantă)	20.25	7.19	
Ai	.88	.38	.23*
Sp	.81	.41	.17*
Wb	.59	.40	.14
So	.29	.37	.08
Cf	-.18	.36	-.05

Notă: $R^2 = .14$, $*p < .05$

Relația EQ-i cu NEO PI-R

În privința rezultatelor obținute între EQ-i și NEO PI-R se observă valori mai mari ale corelațiilor între cele două chestionare psihologice.

Tabelul 8 prezintă valorile corelațiilor obținute între cei cinci mari factori ai personalității și toate subscalele chestionarului de Inteligență Emoțională EQ-i.

Astfel, s-au înregistrat corelații mari și semnificative între scorul general al Inteligenței Emoționale la chestionarul EQ-i și factorul Deschidere spre Experiență (O), $r = .43$, $p < .01$, între factorul Conștiinciozitate (C) $r = .35$, $p < .01$, și Nevrotism (N) $r = -.35$, $p < .01$, rezultatele având aproximativ aceleași valori obținute și de către alți autori, care au identificat valori asemănătoare.

Tabelul 8. Corelații între EQ-i și NEO PI-R

	N	E	O	A	C
EQ. Scor General	-.35**	-.17	.43**	-.04	.35**
RA. Factorul Intrapersonal	-.35**	-.20*	.44**	.02	.36**
ER. Factorul Interpersonal	.16	.10	.01	-.12	-.07
AD. Factorul Adaptabilitate	-.31**	-.17*	.31**	.06	.38**
SM. Factorul Managementul stresului	-.37**	-.17	.31**	-.06	.25**
GM. Factorul Stare generală	-.26**	-.09	.36**	-.10	.24**
SR. Respect de sine	-.29**	-.19*	.45**	.04	.37**
ES. Conștiință de sine	-.23**	-.24**	.32**	.00	.14
AS. Asertivitate	-.15	.09	.10	-.08	.02
IN. Independență	-.16	-.16	.20*	.13	.33**
SA. Autoactualizare	-.30**	-.14	.33**	-.00	.29**
EM. Empatie	.29**	.12	-.04	-.11	-.03
RE. Responsabilitate socială	.24**	.12	-.10	-.07	-.13
IR. Relaționare interpersonală	-.18*	-.01	.18*	-.08	.02
ST. Toleranță la stres	-.23**	-.12	.40**	-.05	.20*
IC. Controlul impulsurilor	-.35**	-.14	.14	-.05	.20*
RT. Testarea realității	-.07	-.08	.03	.09	.22*
FL. Flexibilitate	-.31**	-.12	.28**	.02	.27**
PS. Rezolvarea de probleme	-.22**	-.16	.30**	.02	.30**
OP. Optimism	-.24**	-.14	.38**	.00	.32**
HA. Fericire	-.17*	.02	.17*	-.20*	.03
PI. Impresia pozitivă	-.18*	.04	.12	.08	-.00
NI. Impresia negativă	.22*	.19*	-.03	-.16	-.22*

Notă: $N=130$, $*=p<.05$, $**=p<.01$, $***=p<.001$

NEO PI-R: N= Nevrotism; E=Extraversie; O= Deschidere; A= Agreabilitate; C=Conștiinciozitate

Rezultatele obținute sugerează o varianță semnificativă comună între forma de operaționalizare a Inteligenței Emoționale ca trăsătură și modelul consacrat de evaluare a personalității, modelul Big Five. Acest lucru este sugerat și de autor, care admite înglobarea a unor multitudini de factori din sfera personalității în chestionarul de Inteligență Emoțională (Bar-On, 2000).

Convergența mare între Deschiderea spre Experiență (O) și Inteligența Emoțională, așa cum este măsurată de EQ-i este anticipată de Costa și McCrae (1997), considerând factorul Deschidere spre Experiență drept acel factor din personalitate care este cel mai apropiat de zona inteligenței. Acest lucru este susținut și de corelațiile înregistrate între Deschiderea spre Experiență (O) și testele clasice de inteligență (Paulhaus et al., 1998).

La nivel general, foarte mulți din subfactorii de personalitate ai chestionarului NEO PI-R corelează cu Inteligența Emoțională.

Un aspect interesant îl constituie faptul că, și la nivelul simțului comun, factorul Agreabilitate poate fi asociat cu Inteligența Emoțională. Totuși, rezultatele obținute, constituie o discrepantă față de alte studii care, identifică o relație pozitivă între cele două concepte psihologice. În studiul prezent, chiar în analiza cu subscalele factorului Agreabilitate, cele mai

mari valori ale corelației s-au obținut între scala Modestie (A5) și subfactorul Interpersonal (ER) $r = -.24, p < .01$ și între subskala Blândețe (A6) și subfactorul Stare Generală (GM) de $r = -.23, p < .01$.

Mai mult, sunt identificate corelații semnificative între marea majoritate a scalelor chestionarului de Personalitate NEO PI-R și scalele chestionarului de Inteligență Emoțională EQ-i.

Tabelul 10 prezintă valorile corelațiilor între subfactorii Big Five și Inteligența Emoțională. Rezultatele susțin faptul că, desi factorul major de personalitate nu corelează semnificativ cu scorul general al Inteligenței Emoționale, anumiți subfactori au o relație semnificativă. Spre exemplu, cu cât scorul la Activism este mai mic, se pare că scorul general al EQ-i este mai mare, lucru sugerat de valoarea corelației obținute $r = -.48, p < .01$. De asemenea, tot din cadrul factorului Extraversie (E), subfactorul Căldură (E1) înregistrează o corelație mare și semnificativă cu scorul general al Inteligenței Emoționale $r = .41, p < .01$.

Analiza de regresie arată faptul că aproximativ 23% din varianța Inteligenței Emoționale măsurate de chestionarul EQ-i ($R^2 = .22, F(3, 126) = 12.483, p < .001$) este suprapusă cu modelul consacrat de măsurare a personalității, modelul Big Five.

Tabelul 9. Modelul de regresie multiplă al EQ-i și NEO-PI-R (metoda enter)

	Beta	Eroarea Standard	β
(Constantă)	371.20	39.19	
N	-.48	.24	-.17*
O	.63	.24	.27*
C	.28	.22	.12

Notă: $R^2 = .22, *p < .05$

Astfel, există o covarianță comună semnificativă cu factorul Deschidere spre Experiență (O) unde s-a obținut un coeficient global de corelație $\beta = .27, t(126) = 2.62, p < .01$.

O analiză a covarianței totale între subscalele modelului NEO PI-R cu scorul total al Inteligenței Emoționale sugerează un indice de covarianță foarte mare între modelul Big Five și chestionarul EQ-i. Varianța comună între cele două constructe psihologice măsurate sub

această formă este de aproximativ 58% ($R^2 = .58, F(30, 99) = 4.55, p < .001$), cel mai puternic predictor al Inteligenței Emoționale fiind factorul Deliberare (C6) $\beta = .25, t(99) = 2.80, p < .01$.

Rezultatele sugerează o suprapunere mare între chestionarul de personalitate NEO PI-R și chestionarul de Inteligență Emoțională EQ-i, valoarea acestei suprapuneri de 58% în varianță, sugerând constructe psihologice similare.

Tabelul 10. Valori ale corelațiilor între EQ-i și NEO PI-R la nivel de subscală

	EQ	RA	ER	AD	SM	GM
N1. Anxietate	-.38**	-.38**	.07	-.33**	-.32**	-.26**
N2. Furie	-.04	-.05	.18*	-.002	-.18*	-.08
N3. Depresie	-.26**	-.32**	-.00	-.15	-0.10	-.24**
N4. Timiditate	-.24**	-.21*	-.00	-.21*	-.23**	-.16
N5. Impulsivitate	.07	.08	.30**	-.07	-.16	.08
N6. Vulnerabilitate	-.19*	-.20*	-.06	-.12	-.11	-.11
E1. Căldură	.40**	.40**	.07	.30**	.21*	.33**
E2. Spirit gregar	-.05	-.12	.14	.01	-.08	-.07
E3. Asertivitate	.02	.09	-.09	.01	.03	-.01
E4. Activism	-.48**	-.53**	-.00	-.40**	-.26**	-.32**
E5. Căutarea stimulării	-.21*	-.24**	.15	-.25**	-.22*	-.11
E6. Emoții pozitive	.00	.01	-.01	-.01	-.05	.07
O1. Fantezie	.31**	.35**	-.06	.18*	.27**	.28**
O2. Estetica	.21*	.21*	.00	.20*	.09	.18*
O3. Sentimente	.36**	.31**	.22*	.17*	.17	.34**
O4. Acțiune	.40**	.34**	.09	.29**	.30**	.33**
O5. Idei	.33**	.38**	-.04	.27**	.19*	.27**
O6. Valori	-.07	-.04	-.15	-.05	.11	-.11
A1. Încredere	-.05	.05	.013	-.12	-.18*	.01
A2. Onestitate	-.02	.08	-.01	-.02	-.12	-.06
A3. Altruism	-.04	-.09	.00	.10	-.03	-.11
A4. Compliantă	.13	.11	-.09	.13	.19*	.08
A5. Modestie	.01	.02	-.24**	.16	0.11	.00
A6. Blândețe	-.18*	-.13	.02	-.119	-.19*	-.23**
C1. Competență	.17*	.22*	-.04	.154	.04	.18*
C2. Ordine	.09	.03	-.10	.24**	.15	-.00
C3. Simțul datoriei	-.17*	-.20*	-.00	-.07	-.02	-.23**
C4. Dorință de realizare	.48**	.47**	.02	.39**	.25**	.43**
C5. Autodisciplină	.22*	.26**	-.06	.26**	.15	.09
C6. Deliberare	.34**	.36**	-.05	.26**	.25**	.29**

Relația EQ-i cu CPI

În privința analizei CPI cu EQ-i, există și aici corelații semnificative între scalele Inventarului de Personalitate California și forma de măsurare a Inteligenței Emoționale EQ-i.

Tabelul 11 prezintă valorile corelațiilor dintre scalele CPI și principalii factori ai inventarului de Inteligență Emoțională EQ-i.

Există scale din toate grupările chestionarului CPI care au corelații semnificative cu scorul general măsurat de EQ-i. Astfel, putem spune că persoanele care au un scor mare la scala Realizarea prin Conformism (Ac) vor avea de asemenea un scor mare și la nivelul general de Inteligență Emoțională (EQ) $r = .39, p < .01$. Corelații semnificative se înregistrează cu scala

Intuiție Psihologică (Is) $r = .33, p < .01$, cu
Fluența Conceptuală (Cf) $r = .39, p < .01$, cu
Responsabilitate (Re) $r = .28, p < .01$, precum și

cu scalele Dominanță (Do) și Sociabilitate (Sy) $r = .24, p < .01$ respectiv $r = .33, p < .01$.

Tabelul 11. Corelații între CPI și EQ-i

	RA	ER	AD	SM	GM	EQ
Dominanță (Do)	.30**	-.10	.16	.19*	.18*	.24**
Capacitate de status (Cs)	.11	-.06	.11	.03	.03	.07
Sociabilitate (Sy)	.40**	.09	.19*	.08	.26**	.33**
Prezență socială (Sp)	.01	-.09	.02	-.03	-.15	-.05
Acceptare de sine (Sa)	.39**	.17	.16	.05	.26**	.33**
Independență (In)	-.0	-.16	-.01	.12	-.16	-.09
Empatie (Em)	-.14	.06	-.10	-.19*	-.07	-.14
Responsabilitate (Re)	.24**	-.19*	.33**	.39**	.18*	.28**
Conformism social (So)	.12	-.15	.17	.34**	.13	.17*
Autocontrol (Sc)	.13	-.06	.26**	.26**	.09	.20*
Impresie bună (Gi)	.14	-.07	.41**	.26**	.17*	.26**
Comunalitate (Cm)	.08	.04	.16	.04	.18*	.14
Stare de bine (Wb)	.25**	-.30**	.36**	.39**	.15	.26**
Toleranță (To)	.26**	-.05	.27**	.28**	.16	.28**
Realizare prin conformism (Ac)	.35**	-.12	.40**	.35**	.31**	.39**
Realizare prin independență (Ai)	.12	-.14	.12	.18*	-.01	.09
Fluență conceptuală (Cf)	.35**	-.16	.41**	.38**	.31**	.39**
Intuiție (Is)	.38**	-.13	.29**	.29**	.22**	.33**
Flexibilitate (Fx)	-.11	-.07	-.20*	.00	-.20*	-.16
Sensibilitate (Sn)	.12	.21*	.05	.01	.18*	.16

În total, din cele 20 de scale uzuale ale chestionarului CPI, douăsprezece dintre acestea au corelații semnificative cu scorul general al EQ-i. De asemenea, foarte multe din scalele CPI-ului au corelații moderate cu factorii principali ai chestionarului de Inteligență Emoțională EQ-i, acest lucru sugerând o suprapunere între modelul EQ-i și modelul de evaluare a personalității oferit de CPI.

Un aspect interesant este faptul că între cele două instrumente există scale omonime (de exemplu: Flexibilitate, Empatie, etc.) sau scale care sunt concepute să măsoare dimensiuni similare (Controlul Impulsurilor (Ci) și Autocontrol (Sc) sau Fericire (HA) și Stare de bine (Wb). În ciuda acestui lucru, nu sunt corelații nici puternice și nici semnificative între scalele omonime: Independență $r = .02, p > .05$, Flexibilitate $r = -.11, p > .05$, Empatie $r = .07, p > .05$. În privința scalelor asemănătoare, scala

Fericire (HA) nu corelează semnificativ cu scala Stare de bine (Wb) $r = .16, p > .05$. Totuși s-au obținut corelații semnificative între scala Controlul Impulsului (IC) și scala Auto-control (Sc) $r = .22, p < .01$ și o corelație mare și semnificativă între scala Independență (IN) și scala Dominanță din CPI de $r = .37, p < .01$.

Analiza de regresie arată faptul că suprapunerea dintre CPI și scorul general al EQ-i explică până la 43,6% din varianța scorului general de Inteligență Emoțională ($R^2 = .43, F(20,109) = 4.20, p < .001$).

Valoarea varianței comune dintre cele două măsurători sugerează, în acest caz, faptul că cele două chestionare reprezintă operaționalizări ale unor concepte din cadrul unei zone similare a diferențelor inter-individuale.

Analizele desfășurate în cadrul acestui studiu sugerează o suprapunere semnificativă între modelul de Inteligență Emoțională al lui

Bar-On (1997) și modelul elaborat de Gough. Acest lucru era de așteptat, cu atât mai mult cu cât CPI include în compoziția sa o varietate

bogată de dimensiuni corelate cu ceea ce numea Bar-On (1997, p.2) „predictori ai succesului în viață.”

Tabelul 12. Modelul de regresie multiplă al EQ-i și CPI (metoda enter)

	Beta	Eroarea Standard	β
(Constantă)	316.23	36.23	
Do	.20	.88	.02
Cs	-1.10	1.09	-.10
Sy	2.07	1.17	.20
Sp	-1.94	1.04	-.17
Sa	1.52	1.05	.16
In	-1.64	.98	-.15
Em	-.46	1.05	-.04
Re	.09	1.05	.01
So	.54	.88	.06
Sc	-.06	.94	-.01
Gi	1.56	.94	.16
Cm	.13	1.21	.01
Wb	1.56	1.03	.15
To	1.32	1.12	.11
Ac	.59	.80	.08
Ai	-1.74	1.05	-.18
Cf	2.15	.96	.26*
Is	.76	1.12	.07
Fx	.23	.98	.02
Sn	1.99	.95	.17*

Notă: R2 = .43, *p < .05

Discuții

Poate dacă la sfârșitul secolului XX oamenii de știință erau preocupați de identificarea Inteligenței Emoționale, începutul secolului XXI este marcat de tendința validării acestui construct.

Studiul prezent se situează la mai bine de douăzeci de ani de la articolul lui Mayer și Salovey (1990) în care cei doi autori introduc termenul de Inteligență Emoțională. În ciuda a douăzeci de ani de cercetări în domeniu, încă nu există un consens clar asupra acestui concept (Zeidner et al., 2008), deși s-au făcut eforturi în clarificarea constructului de Inteligență Emoțională.

Atât MSCEIT, cât și EQ-i reprezintă instrumente consacrate pentru măsurarea

Inteligenței Emoționale, care provin din tradiții și abordări diferite.

Rezultatele arată că, deși cele două instrumente se definesc drept forme de măsurare ale aceluiași construct – Inteligența Emoțională – convergența dintre cele două este aproape inexistentă. Acest rezultat este diferit și în același timp în concordanță cu alte rezultate obținute de alți autori, care găsesc corelații reduse dar semnificative (Joseph și Newman, 2010). Dacă cele două instrumente ar măsura constructe similare, ar trebui să se obțină o convergență mare (Anastasi și Urbina, 1997). Din contră însă, valorile mici de convergență dintre cele două instrumente susțin faptul că acestea se situează mai degrabă în raport de validitate divergentă, arătând că nu există nicio legătură între cele două constructe măsurate.

Tabelul 13. Corelații între CPI și scalele EQ-i

	SR	ES	AS	IN	SA	EM	RE	IR	ST	IC	RT	FL	PS	OP	HA	PI	NI
Do	.23**	.08	.11	.37**	.22*	-.07	-.12	-.02	.21*	.11	.13	.08	.15	.20*	.08	-.16	-.22**
Cs	.07	.03	.14	.09	.04	-.03	-.05	-.05	.06	.00	.09	.10	.03	.07	-.02	-.01	.00
Sy	.31**	.27**	.20*	.22*	.30**	.04	.05	.09	.24**	-.05	.14	.14	.11	.33**	.06	.00	.02
Sp	.05	-.03	-.00	.06	-.01	-.02	-.03	-.15	-.02	-.03	.06	-.05	.07	-.07	-.21*	.01	.02
Sa	.36**	.28**	.18*	.23**	.22**	.17	.10	.09	.24**	-.10	.10	.11	.13	.27**	.15	.03	.10
In	-.11	-.17	-.12	.02	.06	-.02	-.10	-.21*	-.01	.17*	-.02	.00	-.00	-.12	-.15	-.18*	-.24**
Em	-.09	-.06	-.09	-.07	-.15	.07	.08	-.01	-.04	-.23**	.04	-.12	-.12	-.06	-.07	.11	.13
Re	.21*	.03	.10	.23**	.21*	-.30**	-.19*	.07	.28**	.34**	.23**	.16	.31**	.21*	.05	.09	-.35**
So	.08	.01	.05	.06	.16	-.15	-.16	.00	.23**	.29**	.10	.07	.19*	.05	.19*	.02	-.32**
Sc	.15	.00	.11	.01	.13	-.19*	-.04	.09	.19*	.22**	.16	.21*	.17	.04	.13	.14	-.25**
Gi	.17*	-.03	.15	.02	.14	-.22**	-.14	.21*	.06	.31**	.23**	.33**	.28**	.22*	.04	.15	-.39**
Cm	.17*	.04	-.05	.03	.07	-.07	-.09	.27**	.02	.04	.13	.05	.16	.15	.14	-.13	-.17*
Wb	.18*	.04	.12	.31**	.17*	-.34**	-.30**	-.00	.21*	.39**	.23**	.26**	.27**	.10	.16	.00	-.43**
To	.21*	.10	.16	.13	.25**	-.12	-.02	.02	.24**	.21*	.17	.23**	.15	.19*	.06	.01	-.17*
Ac	.33**	.14	.16	.21*	.28**	-.19*	-.18*	.12	.22**	.32**	.17*	.25**	.42**	.35**	.12	.00	-.41**
Ai	.15	.00	-.03	-.00	.22*	-.13	-.16	.00	.13	.16	.11	.02	.15	.03	-.09	.17*	-.07
Cf	.33**	.15	.00	.22**	.40**	-.15	-.20*	.01	.32**	.29**	.20*	.27**	.40**	.32**	.16	-.06	-.25**
Is	.36**	.11	.24**	.19*	.32**	-.14	-.15	.02	.27**	.20*	.09	.22**	.27**	.27**	.06	-.00	-.11
Fx	-.02	-.07	-.08	-.12	-.07	-.03	-.10	-.00	.03	-.02	-.16	-.11	-.16	-.22**	-.08	.11	.17*
Sn	-.04	.18*	.01	.07	.14	.24**	.16	.04	.14	-.07	-.01	.14	-.04	.21*	.05	.03	.00

Notă: N=130, *= $p < .05$, **= $p < .01$, ***= $p < .001$

SR = Respect de sine ES = Conștiința de sine AS = Asertivitatea IN = Independența SA = Autoactualizarea EM = Empatia RE = Responsabilitatea socială IR = Relaționarea interpersonală ST = Toleranța la stres IC = Controlul impulsurilor RT = Testarea realității FL = Flexibilitatea PS = Rezolvarea de probleme OP = Optimismul HA = Fericirea PI = Impresia pozitivă NI = Impresia negativă

Do = Dominanță Cs = Capacitate de status Sy = Sociabilitate Sp = Prezență Socială Sa = Acceptare de sine In = Independență Em = Empatie Re = Responsabilitate So = Conformis social Sc = Autocontrol Gi = Impresie Bună Cm = Comunalitate Wb = Stare de bine To = Toleranță Ac = Realizare prin Conformism Ai = Realizare prin Independență Cf = Fluență Conceptuală Is = Intuiție Fx = Flexibilitate Sn = Sensibilitate.

Tabelul 14. Puterea Statistica (π) a ecuațiilor de regresie ($\alpha = .05$)

Model	Criteriu	Predictori	R ²	π ($\alpha = .05$)	Model	Criteriu	Predictori	R ²	π ($\alpha = .05$)
1	Ramura 4 MSCEIT	CPI Ai	.14	.97	CPI Re				
		CPI Sp			CPI So				
		CPI Wb			CPI Sc				
		CPI So			CPI Gi				
		CPI Cf			CPI Cm				
2	EQ-i EQ	NEO PI-R N	.22	1.00	CPI Wb				
		NEO PI-R O			CPI To				
		NEO PI-R C			CPI Ac				
3	EQ-i EQ	CPI Do	.43	.97	CPI Ai				
		CPI Cs			CPI Cf				
		CPI Sy			CPI Is				
		CPI Sp			CPI Fx				
		CPI Sa			CPI Sn				
		CPI In							
CPI Em									

În acest fel, rezultatele obținute atrag atenția asupra faptului că în orice design în care este folosită Inteligența Emoțională, instrumentul ales pentru evaluarea acesteia poate avea implicații importante. Altfel spus, este importantă alegerea instrumentului de evaluare a Inteligenței Emoționale în funcție de scopul, designul și rolul cercetării efectuate.

În analiza comună a celor două constructe psihologice, Inteligența Emoțională și personalitatea, rezultatele sugerează o legătură puternică între ele, existând diferențe importante în privința celor două modele de evaluare, modelul trăsătură și modelul abilitate.

În privința modelului EQ-i, rezultatele obținute sugerează o legătură mai puternică cu sfera personalității. În ciuda proporțiilor mari de varianță comună împărțită de cele două constructe psihologice, la nivel de scale sau factori nu sunt înregistrate corelații mari. Acest fapt sugerează că EQ-i preia elemente din sfera personalității, dar nu în mod explicit din vreuna din taxonomiile sau modelele consacrate în acest domeniu.

Mai mult, rezultatele obținute în cadrul acestui studiu par să susțină afirmațiile conform cărora EQ-i preia elemente din sfera Big Five (Conte, 2005). De asemenea, inclusiv o parte din itemii EQ-i par să fie asemănători itemilor din NEO PI-R care sunt atribuiți factorului Nevrotism (N).

La fel cum și autorul testului admite, EQ-i reprezintă o colecție de comportamente ce prezic succesul în viață, elemente de personalitate, elemente de natură motivațională sau componente din alte sfere ale diagnozei personalității (Bar-On, 1997).

Analizele statistice efectuate nu permit o pronunțare în privința conținutului latent al EQ-i. De asemenea, nu s-a putut identifica dacă restul varianței ce nu este explicată prin modelul Big Five, reprezintă o suprapunere cu alte sfere de natură psihologică, precum motivație, stimă de sine, afectivitate, sau este pur și simplu o eroare de măsurare.

În analiza legăturii dintre modelul ca abilitate, modelul MSCEIT de evaluare a Inteligenței Emoționale și modelele de diagnoză a personalității, lucrurile sunt ceva mai clare.

Rezultatele obținute sugerează o lipsă de convergență între Inteligența Emoțională așa cum o măsoară MSCEIT, și personalitate. Acest lucru susține faptul că Inteligența Emoțională din

perspectiva MSCEIT este un construct independent și diferit de personalitate.

Suprapunerea mică între cele două evaluări ale personalității și modelul ca abilitate al Inteligenței Emoționale este mai degrabă asemănătoare cu nivelele de corelație dintre personalitate și testele clasice de inteligență. Și în acest caz, rezultatele sunt în conformitate cu alte rezultate obținute în studii asemănătoare (Brackett și Mayer, 2003).

Un alt aspect important de considerat este faptul că EQ-i ca trăsătură este un instrument de autoevaluare, lucru valabil și pentru instrumentele de evaluare a personalității. Fiind instrumente de autoevaluare, scorurile obținute sunt vulnerabile prin prisma dezirabilității sociale. Deoarece MSCEIT este construit pe un model de testare a abilităților, el este mult mai puțin probabil a fi supus distorsionii.

În altă ordine de idei, includerea în cadrul studiului prezent a evaluării personalității și cu modelul elaborat de Gough (2002) aduce un plus de cunoaștere în abordarea comparativă între personalitate și modele de Inteligență Emoțională. În primul rând, critica principală adusă modelului Big Five este rezumarea doar la cei cinci factori ai personalității confirmați prin analiză factorială, alte dimensiuni ale personalității nefiind incluse în model. Astfel, o abordare a personalității prin modelul California acoperă o arie mai mare din sfera dimensiunilor de personalitate decât modelul Big Five (Mayer, 2006). În al doilea rând, abordarea este diferită în construirea celor două chestionare de personalitate. Modelul California este dezvoltat în întregime pe baza unei abordări pur empirice, în schimb ce McCrae și Costa (1996) vorbesc în elaborearea modelului Big Five de *tendințele bazale* ca și resorturi centrale în dezvoltarea personalității, sugerând o componentă latentă în manifestarea personalității.

Astfel, un design care să cuprindă și modelul lui Gough (2002) în comparație cu Inteligența Emoțională s-a dovedit util, aducând și o componentă de varianță proprie față de modelul Big Five, atingând dimensiuni de personalitate ce nu au fost atinse în cadrul studiilor anterioare.

Limite

Există un număr de limite datorită cărora rezultatele acestui studiu nu se pot generaliza. În

primul rând este vorba de mărimea lotului de participanți. Acesta este un eșantion de necesitate, neputând fi considerat reprezentativ la nivelul întregii țări atât din cauza mărimii cât și a distribuției demografice.

În al doilea rând, datele nu sunt abordate prin intermediul modelărilor prin ecuații structurale. Astfel, se poate vorbi de niște asocieri în cadrul constructelor măsurate și nu într-adevăr de niște rezultate statistice care să atingă gradul real de suprapunere între cele două constructe psihologice (Inteligența Emoțională și personalitatea). O analiză factorială confirmatorie ar fi putut aduce un plus de informații privind relațiile dintre cele două constructe amintite.

În al treilea rând, includerea unui număr mai mare de instrumente care se concentrează asupra Inteligenței Emoționale, într-un studiu similar, ar fi putut face posibilă modelarea relațiilor constructului prin variabile latente, ceea ce ar face posibile concluzii cu putere mare de generalizare. Constructul de IE este în continuare controversat, iar operaționalizări diferite îl tratează uneori foarte diferit. Includerea unui număr mai mare de instrumente într-o cercetare dedicată abordării IE prin modelare ca variabilă latentă, ar putea extrage concluzii importante despre conceptul în sine.

O altă limită a studiului este dată și de distribuția inegală a genului participanților la acest studiu. Faptul că eșantionul cuprinde un număr semnificativ mai mare de femei decât de bărbați poate avea un anumit impact asupra rezultatelor obținute. Atât pe EQ-I, cât și pe MSCEIT se raportează diferențe semnificative între genuri, femeile obținând de regulă scoruri mai mari (BarOn, 1997). Acest lucru ar putea să sugereze faptul că suprapunerea între cele două constructe studiate este mai degrabă aplicabilă femeilor. Mai mult, în cadrul instrumentului NEO PI-R, există diferențe semnificative între bărbați și femei, în special pentru factorii Nevrotism (N) și Agreabilitate (A). Un eșantion echilibrat, din punct de vedere al distribuției pe gen, ar putea aduce informații mai consistente privind relația dintre Inteligența Emoțională și personalitate.

În final, un studiu ca acesta, care se rezumă doar la analiza corelațiilor dintre variabilele măsurate, nu poate constitui decât un punct de plecare pentru viitoare studii de validare a constructului de Inteligență Emoțională.

Concluzii

Concluziile de față se referă, mai degrabă, la instrumentele în sine și nu la constructul de Inteligență Emoțională.

Studiul de față poate fi valorificat din perspectiva realizării acestui gen de cercetări în spațiul românesc. În ciuda faptului că Inteligența Emoțională este un subiect amplu dezbătut în cadrul literaturii de specialitate din Europa Occidentală și din America, a intrat foarte puțin în atenția cercetătorilor din România, fiind studiată mai degrabă adiacent în cadrul altor cercetări (de exemplu: Iliescu și Ilie, 2011).

Rezultatele obținute în urma acestui studiu atrag atenția asupra importanței modalității de măsurare a Inteligenței Emoționale. Drept urmare, un rol important în design-urile de cercetare viitoare îl are instrumentul pe baza căruia se evaluează Inteligența Emoțională. Rezultatele obținute sugerează faptul că un design în care este inclusă Inteligența Emoțională, așa cum o măsoară EQ-i-ul, ar trebui să ridice problema controlului statistic asupra personalității indivizilor evaluați, din cauza legăturii puternice dintre EQ-i și modelele de personalitate.

De asemenea, este importantă utilizarea cu atenție a termenului de Inteligență Emoțională în cadrul chestionarelor elaborate pe baza modelului trăsătură a IE, precum chestionarul lui Bar-On - EQ-i - care pare să fie, mai degrabă, un instrument de evaluare a personalității (Joseph și Newman, 2010; Zeidner et al., 2008). Drept urmare, rezultatele susțin faptul că MSCEIT constituie mai mult un test de Inteligență Emoțională, iar EQ-i se apropie mai mult de un inventar de personalitate, construit pe zona comportamentelor emoționale ale indivizilor.

Rezultatele obținute, deși bazate pe un eșantion de necesitate, și doar ca urmare a unor analize de tip corelațional, sugerează un număr de probleme reale ale celor două instrumente de evaluare a Inteligenței Emoționale, precum și probleme legate de validitatea acestora. Este important de menționat faptul că rezultatele fac referire mai mult la instrumentele utilizate și nu la constructele în sine.

În final, studiul prezent aduce informații privind validitatea divergentă și convergentă a ambelor chestionare de Inteligență Emoțională, atât EQ-i, cât și MSCEIT în România. Ambele instrumente sunt considerate, la ora actuală, standarde în vederea evaluării IE, de aceea este

importantă cunoașterea proprietăților psihometrice ale acestora, pentru a permite o utilizare adecvată în spațiul românesc.

Bibliografie

- Anastasi, A. & Urbina, S. (1997). *Psychological Testing* (7th ed.). New Jersey: Prentice-Hall.
- Austin, E.J., Saklofske, D.H., & Egan, V. (2005). Personality, well-being and health correlates of trait Emotional Intelligence. *Personality and Individual Differences*, 38, 547-558.
- Bar-On, R. (1997). *Bar-On Emotional Quotient Inventory: Technical Manual*. Toronto: Multi-Health Systems.
- Bar-On, R. (2000). Emotional and Social Intelligence: Insights from the Emotional Quotient Inventory. In R. Bar-On, & D. Parker, *Handbook Of Emotional Intelligence* (pp. 363-288). San Francisco: Jossey-Bass.
- Bar-On, R. (2004). The Bar-On Emotional Quotient Inventory (EQ-i): Rationale, description and summary of psychometric properties. În G. Geher, *Measuring Emotional Intelligence: Common ground and controversy* (pp. 115-145). New York: Nova Science.
- Brackett, M.A. & Mayer, J.D. (2003). Convergent, Discriminant and Incremental Validity of Competing Measures of Emotional Intelligence. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29, 1147-1158.
- Brackett, M.A., Mayer, J.D. & Warner, R.M. (2004). Emotional Intelligence and its relations to everyday behaviour. *Personality and Individual Differences*, 32, 1387-1402.
- Ciarrochi, J.V., Chan, Y.C. & Caputi, P. (2000). A critical evaluation of the Emotional Intelligence construct. *Personality and Individual Differences*, 28, 539-561.
- Conte, J.M. (2005). A review and critique of Emotional Intelligence measures. *Journal of Organizational Behaviour*, 26, 433-440.
- Costa, P.T. & McCrae, R.R. (1992). *The NEO Personality Inventory*. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.
- Costa, P.T. & McCrae, R.R. (1997). Personality traits structure as a human universal. *American Psychologist*, 52, 509-516.
- Dawda, D. & Hart, S. D. (2000). Assessing Emotional Intelligence: reliability and validity of the Bar-On Emotional Quotient Inventory (EQ-i) in university students. *Personality and Individual Differences*, 28, 797-812.
- Day, A.L. & Caroll, S.A. (2006). Using an ability-based measure of Emotional Intelligence to predict individual performance, group performance and group citizenship behaviours. *Personality and Individual Differences*, 36, 1443-1458.
- Derksen, J. et al. (1999). Does a self report measure for Emotional Intelligence assess something different than general intelligence? *Unpublished manuscript*.
- Eysenck H.J & Eysenck S.B.G. (1968). *Personality structure and measurement*. San Diego: R.R. Knapp.
- Fiori, M. & Antonakis, J.(2011). The ability model of Emotional Intelligence: Searching for valid measures. *Personality and Individual Differences*, 50, 329-334.
- Fund, S. (2000). Examining the contribution of Emotional Intelligence in occupational performance. *Unpublished manuscript*.
- Gardner, H. (1983; 1993) *Frames of Mind: The theory of multiple intelligences*, New York: Basic Books.
- Gough, G. (2002). *California Personality Inventory: Test Manual*. Mountain View, CA: Consulting Psychologists Press.
- Iliescu, D. și Ilie, A. (2011). Relația stresului ocupațional cu inteligența emoțională. O investigație centrată pe două instrumente de evaluare a inteligenței emoționale. *Psihologia Resurselor Umane*, 9, 15-29.
- Jefferson, T., Herbst, J.H. & McCrae R.R. (1998). Associations between Birth Order and Personality Traits: Evidence from Self-Reports and Observer Ratings. *Journal of Research in Personality*, 32, 498-509.
- Joseph, D.L. & Newman, D.A. (2010). Emotional Intelligence: an integrative Meta-Analysis and Cascading Model. *Journal of Applied Psychology*, 95, 54-78.
- Kaufman, A.S. & Kaufman J.C. (2001). Emotional Intelligence as an Aspect of General Intelligence: What Would David Wechsler say? *Emotion*, 1, 258-264.
- Lazarus, R. (1991). *Emotions and adaptation*. New York: Oxford University Press.
- Lopes, P.N., Salovey, P. & Straus, R. (2003). Emotional Intelligence, Personality and the perceived quality of social relationships. *Personality and Individual Differences*, 35, 641-658.
- Matthews, G., Zeidner, M., Roberts, D.R. & Costa, P.T.(2006). Emotional Intelligence, Personality and Task-Induced Stress. *Journal of Experimental Psychology: Applied*, 12, 96-107.
- Matthews, G., Roberts, R.D. & Zeidner, M. (2002). *Emotional Intelligence: Science and Myths*. Cambridge: MIT Press.
- Mayer, J.D. (2006). A new field guide to Emotional Intelligence. În Ciarrochi, J.F., Forgas, J.P., Mayer, J.D.(2000) Emotional Intelligence in everyday life (pp.3-25). New York: Psychology Press.inc.
- Mayer, J.D. (2007). Personality function and personality change. În Ciarrochi, J.F., Mayer, J.D. *Applying Emotional Intelligence. A practitioner's guide* (pp.125-143). New York: Psychology Press.inc.
- Mayer, J.D. & Salovey, P. (1990). Emotional Intelligence. *Imagination, Cognition, and Personality*, 9, 185-211.

- Mayer, J.D., DiPaolo, M.T. & Salovey, P. (1990). Perceiving affective content in ambiguous visual stimuli: A component of Emotional Intelligence. *Journal of Personality Assessment*, 54, 772-781.
- Mayer, J.D., DiPaolo, M.T. & Salovey, P. (1997). What is Emotional Intelligence? În P. Salovey, & D. Sluyter, *Emotional Development and Emotional Intelligence* (pp. 3-31). New York: Basic Books.
- Mayer, J.D., Salovey, P., Caruso, D.R. & Sitarenios G. (2001). Emotional Intelligence as a standard intelligence. *Emotion*, 1, 232-242.
- Mayer, J.D., Salovey, P. & Caruso, D.R. (2002). *Mayer-Salovey-Caruso Emotional Intelligence Test (MSCEIT) User's Manual*. Toronto: Multi-Health Systems.
- Mayer, J. D., Salovey, P. & Caruso, D. R. (2008). Emotional Intelligence: New Ability or Eclectic Traits? *American Psychologist*, 63, 503-517.
- Mayer, J.D., Salovey, P. & Caruso, D.R. (2000). Emotional Intelligence as Zeitgeist, as Personality, as a Mental Ability. În R. Bar-On și D. Parker, *Handbook of Emotional Intelligence* (pp. 92-118). San Francisco: Jossey Bass.
- McCrae, R.R. (2000). Emotional Intelligence from the Perspective of the Five Factor Model of Personality. În R. Bar-On, & D. Parker, *Handbook of Emotional Intelligence* (pp. 263-275). San Francisco: Josey Bass.
- McCrae, R.R., & Costa, P.T. (1996). Toward a new generation of personality theories: Theoretical contexts for the five factor model. În J.S. Wiggins, *The Five-Factor model of personality: Theoretical perspectives* (pp. 51-87). New York: Guilford Press.
- Pallazza, R. & Bar-On R. (1995). A study of emotional intelligence of convicted criminals. *Unpublished manuscript*.
- Paulhaus, D.L., Lysy, D.C. & Yik, M.S.M. (1998). Self-report measures of intelligence: are they useful as proxy IQ tests? *Journal of Personality*, 66, 525-533.
- Petrides, K.V. & Furnham, A. (2001). Trait Emotional Intelligence: Psychometric investigation with reference to established trait taxonomies. *European Journal of Personality*, 15, 425-428.
- Roberts, R.D., Zeidner, M. & Matthews, G. (2001). Does Emotional Intelligence Meet Traditional Standards for an Intelligence? Some new data and conclusions. *Emotion*, 3, 196-231.
- Schulte, M., Ree, M.J. & Carretta, T.R. (2004). Emotional Intelligence: not much more than g and personality. *Personality and Individual Differences*, 37, 1059-1068.
- Tett, R.P., Fox, K.E. & Wang, A. (2005). Development and validation of a self-report measure of Emotional Intelligence as a multidimensional trait domain. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 37, 859-888.
- Warwick, J. & Nettelbeck, T. (2004). Emotional Intelligence is...? *Personality and Individual Differences*, 37, 1091-1100.
- Wechsler, D. (1943). Nonintellective factors in general intelligence. *Psychological Bulletin*, 37, 444-445.
- Zeidner, M., Roberts, R.D. & Matthews, G. (2008). The Science of Emotional Intelligence: Current Consensus and Controversis. *European Psychologist*, 13(1): 64-78.